

Excursie Gaasterland. links: Bruin blauwtje (*Aricia agestis*), foto A.Saunders en rechts: Loofboomdwergspanner (*Eupithecia exiguata*), foto R.Wijma (zie pag.9)

Satijnlichtmot *Palpita vitrealis* en Valeriaandwergspanner *Eupithecia valerianata*
Foto's: F.Nijland (zie pag. 25 en 26)

Excursie 5 oktober: Links:*Coleophora violacea* (zie pag. 24) Rechts:Rups van Gestippelde oogspanner (*Cyclophora punctaria*) Foto's: S.Sinnema (zie pag.17)

Bijzondere nachtvlinderwaarnemingen in het Wijnjeterper Schar Siep Sinnema

Jannie en ondergetekende hebben een vergunning om te inventariseren in het Wijnjeterper Schar, speciaal voor de Aardbeivlinder, maar we gaan daar ook regelmatig met de nachtvlinderlamp en laken staan om nachtvlinders te lokken. Dat deden we o.a. op 28 juli en dat werd een bijzondere avond, waarschijnlijk mee door de hoge temperatuur en de oostenwind. Bijzonder was al, dat de Windepilstaart (*Agrius convolvuli*) (foto zie pag. 23) en de Walstropilstaart (*Hyles gallii*) (foto zie pag. 23) op het laken verscheen. Maar het meest bijzonder was de komst van het Panteruiltje (*Acontia trabealis*) (foto zie pag. 23) met maar liefst twee exemplaren. Deze kleine nachtvlinder was ooit in 1978 voor het laatst gezien in Nederland (Limburg) en is waarschijnlijk met de oostenwind uit Duitsland aan komen zetten. In de dagen erna zijn nog enkele exemplaren gezien in het noorden van Nederland.

En het Wijnjeterper Schar bleef ons verrassingen bieden: op 26 augustus plaatsten we de vlinderlamp in het Schar en zo'n 50 soorten nachtvlinders verschenen op het laken. Daaronder een klein uilvlindertje, dat we niet direct herkenden. Het bleek een zeer bijzondere waarneming te zijn, namelijk de Glanzende marmerruil (*Pseudeustrotia candidula*) (foto zie pag. 23). In 2009 is deze vlinder voor het eerst in Nederland waargenomen in de Millingerwaard en op Noord-Beveland en in 2014 een exemplaar in Nieuwleusen. Dit bleek dus het vierde exemplaar te zijn dat ooit in Nederland is waargenomen.

Bijzondere Waarnemingen in 2019 op het erf Canterlandseweg 18 te Gytsjerk Freek Nijland

Het jaar is nog niet ten einde, maar hier is alvast een inkijkje in de lijst met interessante vlinderwaarnemingen in 2019 op mijn erf. Ik vang vrijwel het gehele jaar met 1 of 2 lichtvallen bij niet al te ongunstige weersomstandigheden. Gytsjerk ligt op een zandkop in de 'Trynwälden', waar verschillende grondsoorten en landschapstypen samenkomen (zand, klei en veen). Hoewel de locatie vrij noordelijk gelegen is, zijn er daarom toch tamelijk veel soorten te verwachten. Hier zijn wat bijzonderheden.

Valeriaandwergspanner *Eupithecia valerianata* (foto zie pag. 22). Dit tamelijk zeldzame vlindertje heeft één langerekte generatie van half april tot begin augustus. De waardplant is echte valeriaan, die in moerasgebied in de omgeving en in de Vlinderberm voorkomt. Ik heb een zwak voor dwergspanners, dus de waarneming van 31 mei was toch wel bijzonder leuk.

Katoendaguil *Helicoverpa armigera*. Katoendaguil die zeker in Noord-Nederland maar zelden te zien is. Het is een trekvlinder met als waardplant diverse kruidachtigen.

Oranje Luzernevlinder *Colias crocea*. 2019 was een goed jaar voor de Oranje luzernevlinder, een trekvlinder die van verschillende plekken werd gemeld. Soms met verschillende exemplaren bij elkaar. Maar het is toch wel heel apart wanneer de vlinder bij jou in de tuin verschijnt.

Gouduilen. Dit jaar kreeg ik drie soorten gouduilen op het erf. Allereerst de Essengouduil *Atethmia centrago* die in Nederland tamelijk algemeen is, maar in Fryslân zelden te zien is. Mogelijk is dat na dit jaar anders, want hij werd van verschillende plekken gemeld. Ikzelf heb er dit jaar drie gevangen. Verder bezochten tot nu toe ook de wat algemenere Saffraangouduil *Tiliacea aurago* (twee vlinders) en de Iepengouduil *Xanthia gilvago* (twee vlinders) het erf. Gouduilen hebben verschillende loofbomen als waardplant.

Heidepalpmot *Neofaculta ericetella*. De vangst van een Heidepalpmot vond ik toch wel vrij bijzonder. Het vlindertje, dat eitjes legt op onder meer struikheide, is in terreinen met veel heide tamelijk algemeen. Maar op het erf had ik hem nooit verwacht. In de wijde omgeving is geen heide te bekennen. Zo zie je maar hoe mobiel sommige soorten zijn.

Satijnlichtmot *Palpita vitrealis*. (foto zie pag. 22) Deze zeker in Fryslân zeldzame vlinder is met de schijnbaar doorzichtige vleugels een schoonheid. Deze 'micro'-vlinder is groter dan veel macro's. Het is deels een trekvlinder die op eigen kracht hier terecht komt, maar kan ook als rups meekomen met olijven. In Nederland is de soort ook gekweekt op wilde liguster (info Tymo Muus). Ik kreeg een melding dat de soort vorig jaar ook in Heerenveen is aangetroffen (Jenny Weerstra).

Alismabladroller *Gynnidomorpha alimana*. Deze tamelijk zeldzame vlinder verscheen in de nacht van 27 juli in de val. De waardplant Waterweegbree is te vinden in het tamelijk nabij gelegen Grootte Wielengebied. Gelukkig was de vlinder niet afgevlogen, dus redelijk goed te herkennen. Gerrit Tuinstra wees me daarbij nog op de donkere veeg bij de vleugelbasis.

Zuidelijke stofuil *Hoplodrina ambigua*. Elk jaar zijn er wel een paar soorten die voor hun doen bijzonder talrijk zijn geweest. In het nachtvlindermeetnet van de Vlinderstichting werd al melding gemaakt van de grote aantallen Zuidelijke stofuilen die in Nederland vlogen. Dat was op het erf goed te merken. In de jaren 2015-2018 werden gemiddeld jaarlijks 21 Zuidelijke stofuilen gevangen.

Katoendaguil *Helicoverpa armigera*.
Foto: F.Nijland

In 2019 waren dat er 268. Een gigantisch verschil. De vlinder vliegt in twee generaties; de rupsen leven op allerlei kruidachtige planten.

Maansikkeluil *Omphaloscelis lunosa*. De Maansikkeluil is tot nu toe in Noord-Oost Nederland maar weinig aangetroffen, met uitzondering van mijn erf, zo lijkt het wel. De soort die eitjes legt op grassen, deed het dit jaar bijzonder goed. In de periode 2015-2018 werden gemiddeld jaarlijks 4 à 5 vlinders gevangen. Dit jaar waren dat er maar liefst 13. Ook uit Burgum werden Maansikkeluilen gemeld (Sjoeke van Dijk). Mogelijk is nu de ban gebroken en zien we ze nu ook in Fryslân vaker.

Mijn eerste ervaringen met de LED-Emmer nachtvlinder val Jaap Schelvis

Toen ik begon met nachtvlinders inventariseren in mijn eigen tuin in 2005 woonde ik nog op het Groninger platteland tussen de akkers met bieten, tarwe en aardappels. Als val gebruikte ik aanvankelijk de kleine opvouwbare aluminium lichtval met een staand TL-buisje gekocht bij Vermandel. Dit leverde na 2 jaar niet veel nieuws meer op dus stapte ik over op de vaste 'Skinner' nachtvlinder val die ik gebruikte met een HPL 125 Watt en een ML 250 watt lamp. De dichtstbijzijnde burens woonden op meer dan 800 meter dus dat gaf geen overlast. In de 5 jaar dat ik daar mijn val had staan ving ik ieder jaar tussen de 80 en 140 soorten nachtvlinders en toen ik uiteindelijk naar de stad verhuisde stond de teller op 211 soorten.

In de stad Groningen woonden wij in een bovenwoning met een dakterras waarop probleemloos een felle lamp kon branden. In 1e instantie vroeg ik mij af of ik wel wat zou vangen vanwege al het omgevingslicht, maar die zorgen bleken al snel ongegrond. Ieder jaar ving ik tussen de 160 en 225 soorten en al na drie jaar stond de teller op 292 soorten verdeeld over 180 macro's en 112 micro's. Ik vermoed dat de soortenrijkdom voor een groot deel kan worden verklaard doordat ik hemelsbreed woonde op slechts enkele honderden meters van het Noorderplantsoen met een grote diversiteit aan struiken en (oude) bomen.

Ook op ons 1e adres in Leeuwarden had ik het geluk dat de achtertuin voor het grootste deel was omringd door een hoge, dichte Thuja-haag. Dat leverde een heleboel Cipresmineermotjes (*Argyresthia trifasciata*) (**foto zie pag. 20**) op, maar belangrijker was natuurlijk dat ik zonder veel problemen een val met een felle lamp kon opstellen. Door allerlei omstandigheden heb ik op dit adres maar twee complete seizoenen geïnventariseerd, maar dat leverde uiteindelijk toch 162 macro's en 92 micro's op. Samen met de 17 soorten dagvlinders had ik toen we weer verhuisden dus een tuinvlinderlijst van 269 soorten.

Het huis waar wij nu wonen ligt ook in Zuiderburen ongeveer een halve kilometer van het vorige huis. De layout van de straat en de tuinen van de burens is hier helaas